

# Gammelt fra gamle Levnik

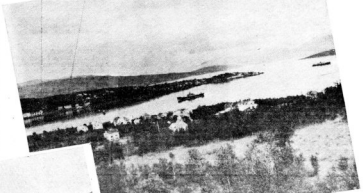
## Strendene ved Gisundet var bebodd allerede i steinalderen

Så langt tilbake som i steinalderen (ca. 3500–5000 år siden) må det ha levde mennesker langs strendene ved Gisundet. Under kontingraving, plying, grøfting og lignende har man i flere dager funnet flere slags steinredskaper her i kommunen, og uten at jeg har konfirert med fagfolk på området, vil jeg smia at disse redskapene skrives seg fra et folk som kom på disse kanter for minst 3500 år siden. Det kan i denne forbindelse nevnes at entreprenør Trygve Karolus for noen år siden fant to fint forarbeidete steinøkser i en byggetomt som ble tatt ut i sentrum av Finnesen. Den ene av øksene var fremmede så skarp i segn at man lett kunne kjenne mindre vedstykker av dem. Om de tidlige lidere innbyggerne i Levnik-området vet vi selvsagt ikke altfor meget de har vel i alle

den største herredømmen hos oss er den avgifta finnebe betalar, (finnskattens) Det skatter kvart finn skal gje 15 markkin, 5 reinfeitar, 1 Bjørnfeil, 10 ambrar fjer, 1 kulle av bjørneskinn eller otterkinn, og 2 skjær, kvart 60 an langt, av vinnroind og eit seind.

Ottar fortalte også at han bodde i et fyke som het Hålogaland. Bare finner holdt til lenger nord enn han.

Om utred og krigshandlinger på disse kanter forteller historien vistnok ikke særlig meget, men det betyr vel neppe at forholdene her var stort anderledes enn i det øvrige Hålogaland



haug med gull i, og de tok med seg en høl det. Karie fant en halsring, som han akte å forevise kong Olav.

På turen sørover ble de tre Bjarmelands-farner uenige, og det har så hardt til at Tore droptle Karie i Gjøvner. Gunnstein fikk brant liket av broren ombord, og seilte sørover med Tore Hund hakk i høl. Det viste seg at Bjarkøy-hovdingen hadde det hurtigste skipet, og da Gunnstein kom til Levnik, så han ingen annen råd enn å styre skipet sitt til lands og flykte. Tore Hund og menningene hans satte etter, men — det var en kone i Levnik som Gunnstein trodde, og hun kjemte Gunnstein. Tore tok da sitt godset fra skipet til Gunnstein, fylte fartyget med stein

og lot det synke ut fjorden. Deretter for han hjem til Bjarkøy, men den arme Gunnstein måtte få fatt i gjensbatter og ro den lange veien til Vesterålen med loiget sitt. De rullede om natten og landet seg akutt om dagen, og passet seg vel for å komme i nærheten av Bjarkøya. Trots for Gunnstein sørover etter Gisundet, der det var lett å finne seg bort mellom holmer og skjær.

Senere var russerne og karlene ofte en fiendens sveppe for befolkningen også i Levnik-distriktet. En gang i det 14 århundre ble Levnik kirke og prestegård plyndret og brent. Russerne gjorde ellers drabelige straffetog både i Malangen og på Senja. Navnet Russavrig (sleddet ligger nå sør for Levnik) skrives seg muligens fra denne tiden — eller fra et russesvekk av tytte data.

Levnik-navnet var fra først av bare knyttet til kirkestedet — eller til stedet der kirken senere ble bygget. Levnik er en gammel bebyggelse for Malangen-Stedet, ha samme navn i dag, men kirken er i nyvitt tatt bilt. Levnik kirke var from til Håkon Håkonsonen tid den nordligste i landet. Håkon lot bygge en kirke på Tromsøya, og denne kirken ble i pavrebrevt kalt «den heilige Maria-kirken» i Tromsø. Hans bodningepoet, så det er tydelig å kjenne.

Over til side 22

fall ingen spesiell historie som skiller dem vesentlig fra steinalderfirket i det øvrige Troms og Finnmark. Funnene på disse traktene er forøvrig ganske ubetydelige — det vil si, langt mer beskjedne enn lignende funn i andre deler av Nord-Norge, for eksempel i Karstebotn i Finnmark, hvor man har oppdaget restene av en helt steinalderby.

Men som sagt, her finnes spor etter mennesket fra utgamle tider.

Noen tusener lenger fram i historien er det adskillig lettere for en amatør å orientere seg. La oss starte med Ottar, den viktigste kilderyt som levede på våre breddegrader for mer enn 1000 år siden. Gjælden hans lå trolig på sørvestsiden av Kvassøy i et område som heter til Helligøy kommunen, altså ikke langt fra Levnik nordretræst i dag. Ottar, som hadde Finnmarken og drev stor forretnings i pelavær, var sikkert ved kjent i Levnik, hvor det i eldre tid må ha vært rike fangstmuligheter. Til og med så sjeldent stilt som bever fantes. Navnene Bjørvelva og Bjørvelvnes vidner om det. (Bjør-beret? Ottar for som bekjent utetlandt, blant annet besøkte han den engelske kong Alfred. Kongen ble så interressert i hålogvæna beretning at han lot den skrives ned. Beretningen er blitt berget for ettertiden, og vi kan dermed la Ottar selv fortelle litt om forholdene i det å framdræ:

«Da vi drog hjemmav åtte en god kampan, alle utkjøpte dyr. Av det var 6 lokkeveinar, og dei er svært store hos finnane. For med til dem dei stivenein. Og er mellom dei fleste menning i landet. Men likevel eig eg berre 20 kyr, 20 sauer og 20 grisar. De litte og pølsvier, pølsvier eg med bestar. Men

i eldre tid Eldnes nevner i sin «Håloglands historie» et oppgjør som fant sted ved Levnik, mellom Tore Hund og Gunnstein. Som vi vel bodde Tore Hund på Bjarkøy — Gunnstein var fra Lauvøya i Vesterålen. Forhistorien til nevnte episode var denne:

Våren 1026 sendte kong Olav Haraldson hirdmannen Karie fra Langøya på Bjarmelandsferd. Bror til Karie, Gunnstein, var ned Tore Hund på Bjarkøy, som hadde fått nyss om ferden, also seg sammen med dem han gjorde avtale med broderen om at de tre skulle bytte likt. Men Karie og Gunnstein syntes nå at Tore tok mistenkelig mange mann med seg.

Hålogvæna for nordover Finnmark, over Gandalva og opp Dvina-øen, der de handlet til med store mengder pelavær blant annet. Etterpå tok de til å rove langs strendene der opp. Tore kom over en grav-



## Gammelt kirkested

Levnik er gammelt som kirkestedet i nordfylket. Før i tiden stod kirken i Bjørvelva, men nå er den begravet kalt å finne på Levniknes, der også prestebur er. På bildene nedover ser vi kirken og den vakre Levnik prestegård.

Langs strendene, på bildet øverst, har det bodd mennesker i samtidige tider. Vi ser utskutt over sønderen. Omkring midten på bildet ses Finnesen. Omkring nederst på bildet ser vi kirken og i eldre tid streifet samme område på de store fjellviddene i nærheten sin. Mange fjelltopper bærer sanske navn. Bildet midt på siden er tatt på Senja.

